

Pregled aktivnosti

SO-a i SK-a „Željezničar“

u 2021.

Zrinka Matić | Speleološki odsjek HPD „Željezničar“

*Istraživanje jame Oaze
Autor: Nicola Rossi*

Općenito o Odsjeku

U 2021. godini 51 član Odsjeka platio je članarinu, od čega 20 žena i 31 muškarac. Na godišnjoj skupštini, održanoj 18. veljače 2021., izabran je novi Izvršni odbor Odsjeka: Valerija Butorac – pročelnica, Zrinka Matić – tajnica, Nicola Rossi – oružar, Mea Bombardelli – arhivarka, Matea Talaja – glavna urednica časopisa Speleolog, Zoran Bolonić – ekonom i Lea Ovčarić – predstavnica Organizacijskog odbora Skupa speleologa. Održano je 26 redovnih sastanaka i pet sastanaka Izvršnog odbora.

Od 29. do 31. siječnja 2021. u prostorijama HGSS Stanice Zagreb na Bliznecu održan je ispit Komisije za speleologiju HPS-a za stjecanje naziva speleolog i instruktor speleologije, a domaćin je bila SU Međimurje iz Čakovca. Iz „Željezničara“, Stipe Maleš je uspješno položio ispit te stekao naziv speleolog (značka broj 269).

Speleološke aktivnosti

Tijekom 2021. godine odrađeno je oko 50 ulazaka u speleološke objekte. Četiri istraživanja realizirana su u Jamskom sustavu Crnopac (JSC), kroz ulaz Oaza. Nakon spoja jame Muda labudova i JSC-a kroz Pisoar u studenom 2020. svi veći upitnici u tom dijelu su zatvoreni, pa su tijekom prva dva istraživanja u 2021., u travnju i srpnju, topografski snimljeni preostali kanali u Pisoaru te je odlučeno da se Pisoar raspremi, a oprema „povuče“ do bivka kako bi se mogla koristiti za istraživanje novih kanala i napredovanje u dijelu nazvanom Messijeve

suze. U iduća dva istraživanja, u listopadu i studenom, odlazi se u neistražene vertikale u Messijevim suzama, u kojima je ukupno istraženo 212 m.

U Lušku špilju, u blizini Ogulina, odlazili smo također četiri puta. Istraživanja u Luškoj špilji započela su još 2008. godine, a jedina perspektiva za nastavak istraživanja bio je blatni penj. On je ispenjan u kolovozu ove godine, nakon čega su se u špilji otvorili novi kanali. U idućim akcijama nacrtan je glavni kanal špilje te je Luška špilja trenutno na 756,9 m duljine i 51,5 m dubine. U suhim dijelovima špilje preostaje istražiti nekoliko penjeva, a pretpostavljamo da postoji i značajan potencijal za napredovanje u špilji ronjenjem.

Tijekom 2021. istražili smo 32 nova objekta, od čega najviše na Crnopcu (13) i na području NP „Plitvička jezera“ (10).

Na kraju godine u arhivi našeg Odsjeka nalazi se 2507 objekata. U sklopu projekta „Istraživanje i otkup standardiziranih podataka o speleološkim objektima u Nacionalnom parku Plitvička jezera“ predali smo nacрте i podatke za 16 objekata.

Također, sudjelovali smo i u desetom krugu Katastra speleoloških objekata RH sa 79 objekata, od čega smo 48 predali samostalno.

Logor Grlom u jame vol. 2

Logor Grlom u jame vol. 2 održan je na Crnopcu od 19. do 27. lipnja, a na njemu je sudjelovao 21 član Odsjeka te je ukupno istraženo 10 speleoloških objekata. Ulazi ovih objekata pronađeni su tijekom

Istraživanje speleoloških objekata uz pomoć čamca
Autor: Valerija Butorac

Na okretaljci na logoru Grlom u jame vol. 2
Autor: Danko Cvitković

nekoliko akcija rekognosciranja od 2019. do ožujka 2021., a nalaze se jugozapadno od logora Oaza, prema grebenu Velikog Crnopca. Na rekognosciranju u ožujku 2021. pronađeno je pogodno mjesto za izradu privremenog isturenog bivka, koji je radi udaljenosti objekata od logora Oaza oformljen tijekom logora. Svi istraženi objekti manjih su dimenzija, dubine do 50 m, osim ledenice Mamu ti, smještene ispod grebena Velikog Crnopca, koja se ističe ulazom dimenzija 40 × 15 m i dubinom od 70 m. Istraživanja tijekom logora samo su „zagrebala“ u novo, iznimno perspektivno područje od logora Oaza prema grebenu Velikog Crnopca, u kojem je pronađeno 15-ak ulaza u još neistražene objekte.

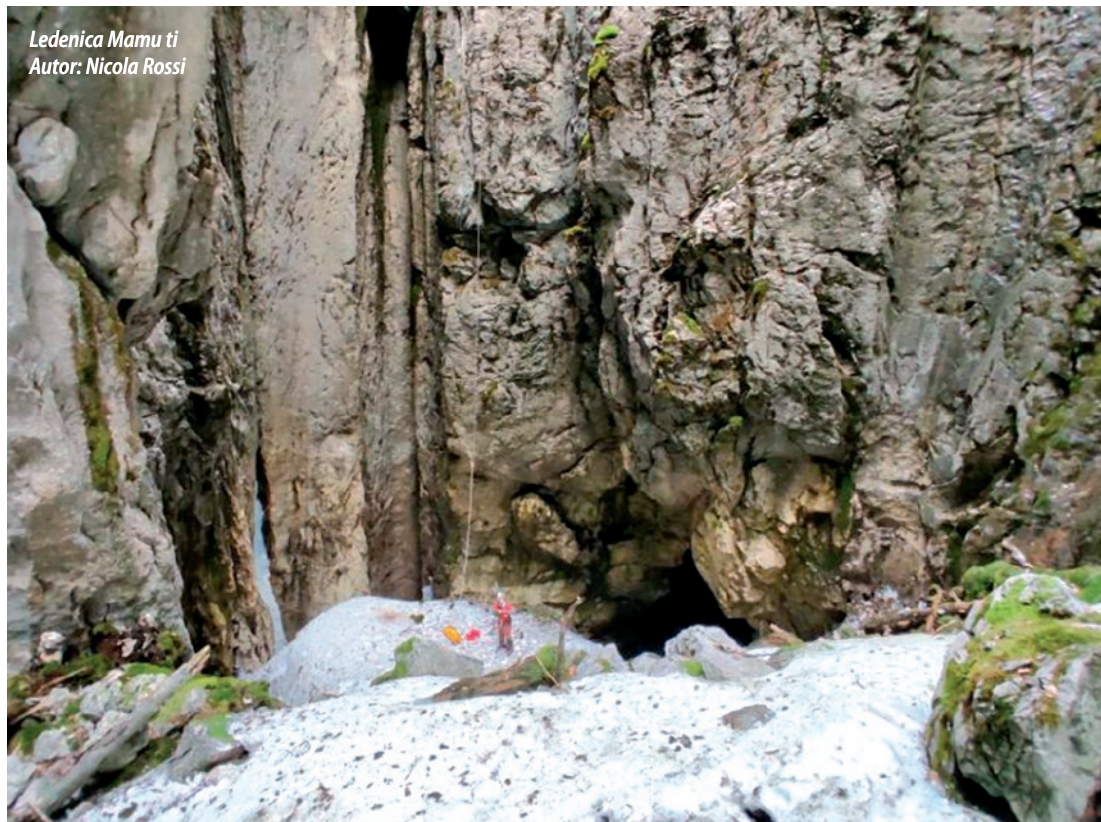
Logor Cetina 2021. (Karakondžula vol. 2)

Drugi ljetni logor, u trajanju od 31. srpnja do 8. kolovoza, održan je na izvorišnom području rijeke Cetine s ciljem dovršavanja nacрта Gospodske špilje, zadnji put istraživane 2014. godine. Tijekom

logora istražene su i zatvorene sve veće perspektive u Gospodskoj špilji te je topografski snimljeno 513 m suhih kanala. Paralelno s istraživanjima u Gospodskoj, istraživana je Gornja Tutičeva špilja. Topografski je snimljeno oko 500 m špilje, a preostaje za nacrtati oko 150 m. Istovremeno s istraživanjem suhih dijelova Gospodske špilje održavala se i ronilačka ekspedicija u organizaciji Društva za istraživanje krša Freatik s ciljem spajanja Velikog vrila i Gospodske špilje. Naši članovi pomogli su u transportu speleoronilačke opreme. Speleoronilački cilj je ostvaren, čime je nastao sustav Gospodska špilja – Veliko vrilo, ukupne duljine 4827 m. Na logoru Cetina 2021. ukupno je sudjelovalo 27 istraživača iz sedam speleoloških udruga.

Inicijativa Čisto podzemlje

Kroz 2021. nastavila se suradnja Čistog podzemlja (ČP) i Lidla Hrvatska. Na čišćenju Špilje u Gornjem Lugu u ožujku, okupili su se predstavnici Lidla, HGSS-a i ČP-a, gdje su predstavnici Lidla uručili

Ledenica Mamu ti
Autor: Nicola Rossi

*Luška špilja
Autor: Tomislav Kurečić*

*Topografsko snimanje u Luškoj špilji
Autor: Tomislav Kurečić*

inicijativi ČP donaciju od 200 000 kuna. Na toj akciji čišćenja iz špilje je izvađeno oko 10 kubika otpada. Tijekom godine ČP je nastavilo s donacijama speleološkim organizacijama koje u akcijama čišćenja iznose otpad iz krškog podzemlja. Uspješnost suradnje Lidla i ČP-a dokazuje se sve većom količinom izvađenog otpada iz speleoloških objekata. U 2021. speleolozi su organizirali akcije čišćenja u čak 19 objekata, iz kojih je izvađeno više od 180 kubika otpada, što je više od dvostruko više nego u do tada rekordnoj 2020. godini, kada je izvađeno oko 80 kubika otpada.

Nažalost, raste i broj speleoloških objekata prijavljenih u bazu ČP-a pa na kraju 2021. godine baza broji 941 prijavljeni objekt, odnosno 65 novih.

SK „Željezničar“ i ove je godine sudjelovao u inicijativi ČP te je od 15. do 17. listopada organizirana vikend-akcija čišćenja Špilje u Gornjem Lugu u Općini Brinje. Kroz dva dana iz špilje je izvađeno dodatnih 25 kubika otpada. Čišćenju su se pridružili i predstavnica Općine Brinje, predstavnici Lidla, snimateljska ekipa Nove TV i redatelj Saša Ban. SK „Željezničar“ za ovu je akciju dobio donaciju od 20 000 kuna.

Uspostavljena je suradnja Čistog podzemlja i zagrebačke XV. gimnazije, u sklopu koje učenici testiraju uzorke vode koje su im speleolozi prikupili iz različitih špilja i jama na prisutnost mikroplastike. XV. gimnazija lani se priključila projektu „Microplastic monitoring protocol Trial“, u kojem zajedno sa znanstvenicima iz Italije i Australije rade analize mikroplastike u vodi, ali i provode razne edukacije.

*Suženje u jami Oazi
Autor: Nicola Rossi*

*Na ulazu u jamu Čarli
Autor: Nicola Rossi*

Skup speleologa u Gospiću 2021.
Autor: Ivan Vidović

Na kraju godine započeta je i suradnja Laboratorija za geoprostorne analize i vizualizacije na Geografskom odsjeku PMF-a i Čistog podzemlja. Podaci o onečišćenim špiljama i jamama odsad su dostupni geografskoj znanstvenoj zajednici diljem svijeta za različite analize.

Skup speleologa 2021.

Skup speleologa 2021. održan je u Gospiću u OŠ dr. Jure Turića, od 10. do 12. rujna u organizaciji SO-a HPD-a „Željezničar“. Na skupu je sudjelovalo oko 150 speleologa i prijatelja speleologije iz 16 speleoloških udruga te javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima u RH. Prvog dana Skupa održane su radionice na kojima su djeca imala priliku upoznati podzemlje, naučiti o vodi i živom svijetu u podzemlju, ali i o istraživačima podzemlja – speleolozima. Nakon radionica održan je okrugli stol „Speleološki objekti kao dio georaznolikosti i geobaštine“ u zajedničkoj orga-

nizaciji SOŽ-a i Zavoda za zaštitu okoliša i prirode Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja. Cilj okruglog stola bio je prodiskutirati o važnosti, ali i trenutnoj poziciji speleoloških objekata kao dijela georaznolikosti u kontekstu zaštite prirode. Sudionici okruglog stola bili su predstavnici i članovi speleoloških udruga i krovnih organizacija te zaposlenici javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima.

Tijekom subote i nedjelje, 11. i 12. rujna, sudionici skupa održali su 18 usmenih i šest posterskih izlaganja o speleološkim ekspedicijama i istraživanjima u Hrvatskoj, kao i o znanstvenim i stručnim aktivnostima u špiljama i jamama.

Članovi SOŽ-a na Skupu su sudjelovali s pet predavanja i jednim posterskim izlaganjem. Stipe Maleš i Petra Kovač-Konrad održali su predavanje „Speleološka i speleoronilačka istraživanja Cetina 2021. u organizaciji SO-a HPD-a ‘Željezničar’ i Društva za istraživanja krša Freatik“. Novosti s Crnopca predstavili su Nikola Hanžek

Speleolozi u snijegu
Autor: Ruđer Novak

Na ulazu u jamu Aj rajfu
Autor: Valerija Butorac

s predavanjem „Muda labudova – dva nova ulaza u Jamski sustav Crnopac“ i Nicola Rossi s predavanjem „Pregled istraživanja SO-a HPD-a ‘Željezničar’ na Crnopcu u razdoblju 2019. – 2021.“ Ruđer Novak održao je izlaganje „Ulozi su se povećali – Čisto podzemlje 2021.“, a Valerija Butorac predstavila je predavanje Vlade Božića „Podsjetnik na početke speleološkog obrazovanja u RH i prvi speleološki udžbenik tiskan 1961.“ Tomislav Kurečić jedan je od autora izloženog postera „Promjene u taložnim mehanizmima špiljskih sedimenata tijekom kvartara na primjeru Donje Cerovačke pećine“.

U prostoru Kulturno-informativnog centra održan je Speleo-film festival i izložba speleoloških fotografija, a najbolje fotografije su nagrađene. Prvu nagradu osvojio je Dario Maršanić sa slikom Jama kod Rašpora, drugo mjesto Mario Musulin sa slikom Munižaba, Crnopac i treće mjesto Martin Cundrić sa slikom Velika Plišivica, Brač.

Dobar provod na večernjem programu Skupa dugujemo lokalnom bandu DC5 i održavanju prve tradicionalne speleoalke, čiji je slavodobitnik Matteo Zausnig iz SU-a „Estavela“.

Predavanja, tečajevi, radionice

U organizaciji Komisije za speleospašavanje HGSS-a 15. i 16. svibnja u prostorijama HGSS Stanice Zagreb održan je seminar o tehnikama samospašavanja za speleološke udruge. Na seminaru su sudjelovali i članovi SOŽ-a Lea Ovčarić, Lovro Lučev i Josip Dadić.

Od 3. do 5. prosinca održan je seminar o orijentaciji u organizaciji SOŽ-a i Komisije za speleologiju HPS-a, pod vodstvom instruktora speleologije Josipa Dadića u prostorijama HGSS stanice Zagreb, na „Žici“. Cilj seminara bio je upoznavanje polaznika s osnovama orijentacije, kartografije, rada s GPS uređajima te softverom za kartografiju, kao i mobilnim aplikacijama, te primjena naučenog. Iz Odsjeka, predavači i demonstratori na praktičnim vježbama bili su Marko Budić, Milivoj Uroić, Dalibor Kušić, Stipe Maleš, Valerija Butorac, Mea Bombardelli, Nela Bosner, Zrinka Matić, Nicola Rossi i Ivan Mišur, a polaznici tečaja Tila Medenica, Martin Ivan Sučić i Matko Mesar.

Osim već spomenutih predavanja na Skupu speleologa, naši članovi držali su predavanja na planinarskim i speleološkim školama. Stipe Maleš održao je predavanje o biospeleologiji na speleološkoj školi SO-a HPD-a „Sniježnica“. Vlado Božić održao je predavanje i pokaznu vježbu ispred špilje Vrlovke o speleološkim tehnikama na planinarskoj školi HPD-a „Zagreb-Matica“ i predavanje o povijesti speleologije na SKOL-ovoj speleološkoj školi. Valerija Butorac pričala je o speleologiji na planinarskim školama PD-a „Zagreb“ i PD-a „Grafičar“, a Mea Bombardelli i Milivoj Uroić na planinarskoj školi našeg društva. Stipe Maleš i Sara Anđela Perić bili su instruktori na drugoj sinjskoj speleološkoj školi, koju je organizirao SO PDS-a „Velebit“ za SO PD-a „Sveti Jakov Biteljić“ iz Sinja od 30. 10. do 7. 11. 2021.

Tijekom godine održana je jedna odsječka vježba samospašavanja i nekoliko internih radionica digitalizacije topografskih nacrti.

Ostale aktivnosti

Kroz siječanj i veljaču pomagali smo na potresom pogođenom području u Glini i njenoj okolici.

Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS) 15. lipnja u Ogulinu je svečano proslavila blagdan svog zaštitnika sv. Bernarda. Tom prigodom našim čla-

*Crnopac obasjan punim mjesecom
Autor: Danko Cvitković*

novima Ruđeru Novaku i Ivanu Mišuru uručena je zahvalnica za 10 godina u službi, nekadašnjem članu Robertu Dadi za 20 godina u službi, a Svjetlanu Hudecu za 40 godina u službi.

Krajem studenog u Galeriji Arheološkog muzeja Zagreb otvorena je izložba „Arheologija i speleologija – iz tame podzemlja do svjetla spoznaje“, čiji su stručni suradnici naši članovi Valerija Butorac, Vlado Božić i Branko Jalžić, a SOŽ je pridonio izložbi posudbom nekih predmeta iz svog muzeja.

Na redovnoj godišnjoj Skupštini Komisije za speleologiju HPS-a, koja se održala 3. 12. 2021., Lea Ovčarić izabrana je za tajnicu Komisije.

U 2021. izašao je novi broj Speleologa s temom broja „Muda labudova – novi ulaz u Jamski sustav Crnopac“.

U četvrtom izdanju časopisa Cipelcug, kojeg izdaje naš HPDŽ, sudjelovali smo s četiri članka. O Ekspediciji Crnopac 2020. pisali su Lea Ovčarić i Nikola Hanžek, a Vlado Božić napisao je članak „Špilja Sv. Nedjelje na Hvaru“, kao i članke „Speleologija u omladinskom listu OSA“ i „Zaboravljeni bilten KOPDŽ“.

Drugu godinu zaredom sudjelovali smo na Količijadi na Oštrcu u organizaciji HPDŽ-a.

Kad nismo provodili vrijeme u špiljama i jamama, planinarili smo i biciklirali po hrvatskim brdima, zimi skijali u Hrvatskoj i Švicarskoj, a Odsjek je dobio i novu staru ljetnu aktivnost – vožnju čamaca po hrvatskim rijekama.